

UNA LECTURA DEL PRIMER «NADAL» DE J. V. FOIX

El volum *Onze nadals i un cap d'any* aplega, com és prou sabut, els poemes amb què el seu autor, J. V. Foix, obsequià i distingí els seus amics des del Nadal de 1948 fins al de 1958, i el cap d'any de 1960. El recull aparegué, en primera edició, de L'Amic de les Arts, a Barcelona el 1960; en segona, dins *Obres poètiques* del nostre autor, d'Edicions Nauta, a Barcelona el 1964; i en tercera, dins les seves *Obres completes*, volum I, de *Poesia*, d'Edicions 62, també a Barcelona el 1974. L'estima i l'audiència d'aquestes poesies, i àdhuc la popularitat d'algunes, és un fet real dins el nostre país i, mitjançant traduccions, a fora i tot. No es tracta, tanmateix, de poemes fàcils ni d'una incidència culta però tòpica en el gènere popular de Nadal, anònim i comunitari, sinó de composicions dotades de tota la riquesa, la complexitat, la novetat i el risc d'aventura de les altres que integren el corpus poètic de J. V. Foix. Una lectura —o diverses i matisades lectures— dels *Onze nadals i un cap d'any* pot ésser reveladora i aportar resultats i clàricies considerablement productius, no sols pel que fa a aquest recull específic, sinó també pel que es refereix a una gran part de l'obra foixiana en general, i àdhuc a la seva totalitat quant a la posició de l'autor davant el fenomen de la creació poètica. A les pàgines següents en proposo una del primer nadal. D'entrada, la tria ha estat indiscriminada: en podia haver seleccionat qualsevol altre, i el possible lector em podrà fer retret de no haver-ne escollit algun dels més popularitzats i coneguts a causa del seu contingut, l'encert comunicatiu del poeta o el que sigui. De fet, però, allò que aquí m'he proposat és, bàsicament, aplicar uns mètodes que permetin l'ingrés al tancat microcosmos poètic foixià, ordenat i expressat per l'autor amb tanta saviesa creadora, amb tanta habilitat compositiva i amb tant de domini dels seus recursos retòrics i lingüístics —estilístics, en definitiva. I em sembla que és a partir d'aquí, o prop d'aquí, que, *mutatis mutandis*, podríem estendre'ns a la resta, i no pas sense guany.

Al poema «També vindrem, Infant, a l'hora vella», que inicia la sèrie dels nadals i el recull i és datat al Port de la Selva el Nadal de 1948, els continguts hi són organitzats i el discurs hi és conduït mitjançant dos procediments formals que es destaquen dels altres possibles: certs aspectes de la versificació i l'ús preferent de dos

verbs en concret als quals és atribuïda una funció gramatical i poètica medullar.

A continuació copio el poema per tal de facilitar la comprovació de les referències que hi faré, i numero els versos, tot excusant-me'n:

També vindrem, Infant, a l'hora vella
Com a pagès, per ser més sols amb Tu;
Deixarem rella i la mula de sella,
I a peu, pel rost, allà on l'estel ens duu.

5 Et portarem vegetals esperances
I el que jo tinc en el graner tardà:
Llibres marcits, amb versos de vacances
On Tu no hi ets, i el camp és de seca.

10 Els vaig escriure en el parlar dels pares,
Que és el més dolç per qui el sap confegir,
Però hi fa nit en platges i sahares,
I el teu Nom és de sol i de jardí.

15 Guardo per Tu gallines ponedores
A camp obert, darrere el mur herbós,
Tocant al rec on maduren les móres
Per als infants que Et saben dir de Vós.

20 En embolcalls que em fan la passa curta,
Porto una leica i pàl·lids pensaments,
Cançons d'hivern en fontanes de murta
D'un monestir i un castell transparents.

Mantells eslaus i Florències alades,
Poliol de la Nou, brucs de Lladurs,
Illes ardents i gorgs negres amb fades,
Llavor de goig i guies del Pertús.

25 I els segells nous de la Teva naixença
En atlas filatèlics estel·lars,
Vàlids per tots, per l'amo i pel remença,
Pels llibertins, els pròdigs i els avars.

Porto els papers d'una casa forana
30 Escumejant vora la mar i el port;
—Omple-la Tu amb Ta divina ufana,
Deixa-hi un àngel si m'hi ve la mort.

I quan tot just si la tenora sona,
Pastors i estels perduts serrat enllà,
35 La Verge i Tu tots sols, a l'Hora Sola,
I els corns reials qui sap qui els sentirà,
Vindrè mudat, al costat de la dona,
Amb els vestits de quan ens vam casar.

Quant a la versificació, Foix assaja aquí, una vegada més, el metre que més li ha plagut al llarg de la seva obra poètica, és a dir, el decasíllab d'esquema 4 + 6, amb cesura aguda al primer membre, com el que usaven els nostres clàssics medievals i que ell ha sabut ritmar diversament i sàvia tot al llarg dels trenta-vuit versos del poema. Amb algunes excepcions, però, produïdes quan el curs poètic, per raons d'ordre conceptual, expositiu o simplement estètic, ha demanat un altre ritme, tot compensant, al mateix temps, la possible rigidesa en què podia caure la reiteració massa sistemàtica del preferit, com veiem als versos 3, 18, 22, 26 i 32. La funció compensatòria, d'ordre rítmic també i d'abast fònic, esdevé més patent i regular en l'alternança de rimes masculines i femenines mantinguda a tot el poema. La distribució rimada és feta per encadenament de dues rimes, un recurs força simple, a cadascuna de les estrofes, o grups de versos, en què es divideix el poema. Les esmentades estrofes són nou en total: vuit de quatre versos i la darrera de sis, excepcionalment. El caràcter excepcional d'aquesta estrofa s'explica tant per la voluntat del poeta d'alliberar el poema del rigor de l'esquema estròfic, com per la funció que ell li ha atorgat de cloenda de la peça i de recipient últim on desemboca la totalitat del discurs. També entren en el sistema de compensacions formals del poema, siguin degudes a processos correctors o a fenòmens que impliquen altres tipus d'excepció, deliberats o no, però que correntment hem de considerar com a indicatius d'una realitat poètica més profunda, els dos casos de rima assonant o imperfecta que, dins l'absoluta regularitat consonant del poema, observem, respectivament, en «duu», del vers 4, rimant amb «Tu», i en «Sola», del vers 35, rimant amb «sona» i «dona». El primer cas és degut sen-

zillament al purisme gramatical —ortogràfic en aquesta ocasió— de què el nostre poeta acostuma a fer qüestió i norma. Però al segon cas l'excepció, o la llicència, és més important, per tal com ve condicionada pel procés alliteratiu i derivatiu, fònic i emfasitzant, del discurs d'un vers dens de senyals transcendentals, i en el qual allò que realment importa és el contingut conceptual, la complexitat de la síntesi expositiva i el relleu significat del mot de rima, que, en rompre la general correcció rimada, el ressalta encara amb més eficàcia: «La Verge i Tu tots sols, a l'Hora Sola». Més avall haurem d'insistir en aquest vers. En la constitució del sistema compensador foixià intervé, naturalment, la fulgurant intuïció i l'experimentada saviesa del nostre poeta; però també la seva proteïca capacitat lúdica balancejant entre la fidelitat als esquemes donats i la voluntat de ruptura al moment més impensat, a manera de constatació de la personal llibertat creadora o com a manifestació brillant, i parencera, de la pròpia originalitat, per a desconcert del lector massa confiat o distret, el qual, endut per la màgia del llenguatge poètic, pot trobar-se en una situació de simple veïnatge, però no pas en el recinte mateix del poema, pel fet d'haver-li'n estat escamotejada l'entrada.

L'altre procediment formal, com he dit, és d'ordre gramatical i se centra en dos verbs als quals ha estat conferida una funció poètica, estructural i discursiva molt important i que transcendeix la simple gramàtica. Els dos verbs alludits dominen en la dinàmica del poema, fins al punt de conduir-lo ells tots sols: es tracta de *vindrem* i *vindré*, d'una banda, i de *portarem* i *portaré*, de l'altra; és a dir, l'expressió d'una direcció cap a i fins a, i d'un transport: òbviament cap al i fins al Nadó, i d'objectes i presents que li oferirà el poeta, perquè el poema és un *nadal*. El mot *nadal*, dins la terminologia inventiva de Foix, és el resultat de la seva intenció de denotar les diferències i alhora els nexes innegables existents entre el gènere de la seva invenció i el gènere i el terme genèric de *nadala* popular, en un nombre important d'espècimens de la qual els protagonistes, molts i diversos i tots pertanyents a l'anònim col·lectiu, volen així mateix *anar* a la Cova i *portar* a l'Infant presents humils i festius, variadíssims i propis de llur condició. És evident que una bona part de la dependència d'aquest nadal de Foix respecte al gènere popular, entre nosaltres tan arrelat i d'afectes tan profunds, prové de la disponibilitat dels dos verbs i de llur contingut semàntic i significatiu que el llenguatge de la col·lectivitat comparteix amb el nostre autor; però encara ho és més que ell sabrà convertir aques-

tes dades de la llengua comuna en paraula poètica pròpia i diferenciada.

La funció dels dos verbs en el poema foixià, en efecte, va més enllà de la simple paritat genèrica compartida, per tal com aquests verbs polaritzen i ordenen d'una manera molt més creativa i original que en el gènere popular els elements compositius de la peça a l'entorn de dos eixos conceptuals i temàtics, i en canalitzen el discurs també amb un sentit molt més creatiu i original. El primer d'aquests eixos, doncs, manlleua la seva actualitat al verb *venir*, la qual és formulada i iniciada al començ del poema i realitzada al final; és a dir, respectivament, a l'estrofa primera, de quatre versos, i a la darrera, de sis, les úniques en tot el poema en què trobem l'esmentat verb. Aquest és expressat en futur, en primera persona del plural a la primera estrofa, «vindrem», i en primera del singular, «vindré», a la darrera; forma, aquesta, que equival, però, a un plural perquè el poeta hi explicita que hi vindrà, que hi serà, «al costat de la dona» —vers 37. L'indicat temps verbal expressa un desig i una intenció, formulats en el present, de realitzar l'acció ben tost, a la primera estrofa. El «vindré» de la darrera, en canvi, té un matís diferent del «vindrem», perquè la frase implica arribada i terme, no pas disposició de partença ni direcció com a la primera. L'acció del verb al nadal foixià s'emmarca dins el mateix àmbit lingüístic i conceptual de la nadala popular, en tant que, referida a un passat remot, esdevé, tanmateix, actual i present cada any gràcies a la tradició i a la fe, i en tant que el poeta hi desitja participar com els altres humans agermanats pel mateix misteri. Però amb matisos i formulacions característics i amb el segell de la seva inconfusible personalitat. A la primera estrofa Foix manifesta que hi vindran «a l'hora vella / Com a pagès, per ser més sols amb Tu», i, a la darrera, que hi seran «a l'Hora Sola», la Verge i l'Infant estant «tots sols» —vers 35— i quan els altres, pastors i reis acompanyats de sons i estels, es trobaran encara de camí. La sèrie reiterativa dels mots «sols» —predicat del poeta i la seva dona, al vers 2—, «Sola» —atributiu de l'Hora del Naixement— i «sols» —aplicat a la Verge i al Noi— és polisèmica, tant per la diversa categoria significat dels mots com per llurs referents. El primer «sols» expressa i connota, dins la frase a què respon, desig d'intimitat, per tant, voluntat de viure el Misteri en recolliment; aquesta noció, exposada a la primera estrofa, és reforçada a la darrera pels conceptes «l'Hora Sola» i «tots sols», que tam-

bé la connoten, bé que dins un camp semàntic més extens i complex. En efecte, els dos darrers conceptes no són unívocs, perquè, en llur ambigüitat poètica deliberada, denoten, a més, o preferentment, l'Instant Únic, irrepetible i transcendental, i soledat al mateix temps; i perquè la indicada noció d'intimitat aquí s'enriqueix amb uns referents més pregons: la forma entranyable de relació de Mare i Fill aquell instant, tot just acomplerta l'Encarnació i, amb ella, iniciats el procés de la Redempció, necessàriament dolorós, i el lliurament del Fill als homes. Per tant, sembla clar que el poeta ha formulat el seu desig de participar del goig i la transcendència de l'Hora Sola des de la intimitat, i em sembla evident que la noció d'intimitat és el motiu central del primer eix, així com la nota més distintiva de la tonalitat del poema en la seva globalitat. Expressament indicat a la primera estrofa, l'esmentat motiu és amplificat i prou explicitat a la darrera. La manera d'exposició d'aquesta idea d'intimitat és indicativa de la fabulosa capacitat imaginativa foixiana de selecció, ordenació i transposició poètica de les dades procedents de la realitat immediata i quotidiana: «l' hora vella / Com a pagès», és l' hora solar; el poeta acudirà amb prestesa, ço que li permetrà d'arribar al Prodigi abans que ningú i quan la festa que tothom hi celebrarà s'està tot just preparant —a penes si afinen la tenora, naturalment per ballar sardanes, com diu, i com sobreentenen, tot retornant la imatge a la seva pura efectivitat de la realitat d'origen, el sorprenent vers 33, a la darrera estrofa!—; aquesta singular situació i l'animada i bigarrada activitat viatgera dels altres, retardada i feta més aviat a les palpentes, tan ben evocada als versos 34 i 36, també a l'estrofa darrera, li serveix per expressar la seva anticipació a la comuna i renouera alegria de tots en llur visita a Betlem, evitant-la però no pas marginant-se'n; i el gràfic realisme amb què ell ens anuncia, a la mateixa estrofa, tan joiosa dins la seva graciosa sobrietat expressiva, que hi vindrà, que hi serà, «mudat» amb la dona «Amb els vestits de quan ens van casar» —vers 38; ocurrència metafòrica que sembla evocar les fotos de noces, inefables, dels pares o els avis—, ultra subratllar amb tota originalitat el motiu central de l'eix i la tonalitat general del poema, amb un nou tret d'humor ens palesa que la senzillesa i la familiaritat amb què el gènere s'expressa al nivell popular, poden valer així mateix al nivell de creació personal i d'especulació poètica i conceptual.

Entremig de les dues estrofes extremes, entre la primera, que indica originàriament disposició de partença, i la darrera, que im-

plica arribada, doncs entre el cap i el final del poema, sostinguts pel primer eix, hi són contingudes les altres set estrofes. Aquestes constitueixen un bellíssim *excursus* fet de reflexions de caire religiós i cívic, personals o generalitzades, i fluctuants entre la tristesa, una certa compunció melangiosa, l'esperança i àdhuc l'entusiasme, i en el qual la nota dominant en la tonalitat general continua essent la intimitat, la qual, si bé aquí no és formulada expressament com ho és al primer eix, hi és certament difusa i perceptible pertot, i en particular en la veu continguda i el·líptica del poeta, sempre un xic distanciat en la seva al·lusiva confiança al lector. El llarg *excursus* flueix amb el verb *portar*, el segon verb conductor del poema, la funció del qual és la de polaritzar i ordenar els restants elements compositius de la peça en un segon eix conceptual i poètic, i canalitzar-ne el discurs. Aquest eix és supletori del primer en tant que cobreix l'espai deixat per aquell entre la primera estrofa i la darrera del poema. Però a la vegada incideix en ell i n'és complementari, com també s'esdevé en la modalitat genèrica popular a què el nostre nadal s'adscriu i en què els dos verbs, els dos eixos, així mateix incideixen i es completen. Allò que el poeta vol portar, o que s'imagina que ja porta, són, és clar, presents i obsequis —manifestacions externes i simbòliques, des de sempre, de lligams compartits en l'amor, l'homenatge, l'avinença, etc. Els presents, ben singulars i poètics per cert, amb plurals connotacions i subtil intencionalitat, el poeta els enumera i els distribueix des de la segona estrofa a la penúltima. I això, en quatre segments d'extensió irregular: el primer comprèn les estrofes segona i tercera, el segon només la quarta, el tercer de la cinquena a la setena, i el quart únicament la vuitena.

Al primer segment hi són ordenades en contrapunt i expressades en concentrada síntesi dues contraposicions: l'una favorable i expectant, per tal com conté la formulació explícita però tímida d'un desig d'esperança; i l'altra clarament dolorosa i trista, ja que hi són exposades dues situacions penoses: personal i d'ordre religiós la primera, i col·lectiva i civil la segona. L'esmentada formulació només és expressament indicada al vers 5, amb la imatge, bé que tan sols al·lusiva, de «vegetals esperances». Tanmateix, l'espera d'aquesta virtut i de tot allò que ella suposa, se sobreentén a la resta del segment com una possibilitat, no pas immediata, tanmateix, i en particular al darrer vers del segment, el 12: «I el teu Nom és de sol i de jardí». La resta del segment comporta, respecte

a la formulació anterior, la contraposició trista i el contrapunt llastat de dues situacions reals particularment angoixoses. D'una banda, la que és expressada metafòricament pels «Llibres marcits, amb versos de vacances / On Tu no hi ets, i el camp és de secà» —versos 7-8—, val a dir, anticipant resultats d'anàlisi de la resta del recull que completen la interpretació del present passatge: el sentiment de buidor que l'autor experimenta de la pròpia obra poètica, massa amantat a la sensualitat vitalista o a l'especulació abstracta de la divinitat, per tal com tot això l'ha desviat de la possessió d'una fe simple, oberta al Misteri i nodrida per la caritat i la humilitat. En aquest sentit el poema i els altres nadals foixians connecten amb els deu sonets que clouen *Sol, i de dol*, afegits a darrera hora al conjunt d'aquest llibre, aparegut el 1947, bé que el pròleg porta la data de 1936. Són poemes religiosos adreçats a la indagació de Déu i de la seva Idea, i que, sobretot, demanen l'assoliment de la seva immanència plena en la vida de l'home, dispers i divers, presoner i solitari, perdut i enderiat en un món que ell intenta de fruir o que vanament pretén de comprendre, d'ordenar i posseir sense altre ajut que la ment i l'intel·lecte. En definitiva, allò que es proposen de formular aquests sonets és la necessitat i la recerca de Jesucrist. «Jesucrist és el veritable Déu dels homes», deia Blaise Pascal, afegint, recordant sant Pau: «I així no podem conèixer bé Déu més que coneixent les nostres iniquitats». Els deu sonets religiosos de *Sol, i de dol* es poden sintetitzar, potser fent una reducció excessiva, en aquesta seqüència: una súplica i una pregunta, el primer; una confessió alhora que una súplica i una preguera, el segon; una confessió, el tercer; un himne, intel·lectualitzat, a tota cosa creada i a l'home, «sement / De l'Absolut que ordena Vostra Ment!», el quart; uns retrets a la divinitat per la condició indigent de la vida humana, el cinquè; una confessió, el sisè, el setè i el vuitè; i una confessió i una súplica-preguera, els dos darrers de la sèrie. De fet, insisteixo, aquests deu sonets religiosos contenen els nuclis conceptuals i temàtics dels onze nadals foixians en l'esmentat sentit. Altrament, una de llurs idees centrals, d'una manera o altra subjacent a tots ells, la trobem paradigmàticament expressada en el darrer tercet del segon dels indicats sonets:

Fixeu, Senyor, el meu límit i els confins,
Cenyiu-me tost, i reprendré la vesta
Amb port d'infant i la paraula tosca.

L'altra situació real —o irreal, en termes d'ideologia foixiana— i penosa es refereix a un patrimoni col·lectiu i implica una actitud cívica: la llengua i tot allò que entre nosaltres significa i sobretot significava en 1948, i el mode de definició del poeta davant el fet. Els llibres que portarà són escrits en «el parlar dels pares, / Que és el més dolç per qui el sap confegir» —versos 9 i 10. «Però hi fa nit» entre deserts, mentre que «el teu Nom és de sol i de jardí» —versos 11 i 12. L'adversativa que introdueix el vers 11 i l'oposició entre la frase d'aquest vers i la del 12, admeten dues lectures, segons quin sigui el referent de l'adverbi «hi», del vers 11: els «llibres» o «el parlar dels pares». En el segon cas, interpretarem que el poeta es refereix a la persecució, la degradació i la desafecció de la llengua durant el temps de l'escriptura del poema; mentre que en el primer cas entendrem que completa els retrets que ell mateix s'ha dirigit a l'estrofa anterior, tot insistint en la noció de sequedat espiritual interior, i amplificant-la al mateix temps. Atès el context, tanmateix em decanto decididament per la primera lectura, referent a la llengua. Pel que fa a la frase del vers 12, darrer del segment, indicant una oposició a la situació angoixosa d'aquell valor col·lectiu, silenciada i oprimida, ja he dit més amunt que pressuposa una recurrència implícita a la noció d'esperança formulada en imatge al primer vers del present segment.

Al segon segment, amb l'allusió a les «gallines ponedores / A camp obert» i «als infants que Et saben dir de Vós» —versos 13, 14 i 16, respectivament—, el poeta sembla dibuixar dos símbols a través d'altres tantes metàfores, la interpretació dels quals podria ésser, en el primer cas, la intenció de denotar, prenent peu d'una au domèstica que no sol mancar entre els obsequis de la nadala popular, tot allò que fecunda generosament en estat natural i en llibertat; i en el segon, recolzant en la relació Jesús-infants, indisoluble des de l'Evangeli, en la teologia i el poble, la humanitat porosa i capaç d'assumir en la puresa i la simplicitat el misteri de l'Encarnació i la Redempció.

Les tres estrofes que integren el tercer segment presenten, en contrast amb el primer i en certa manera enllaçant amb l'anterior, un desplegament joios, enjogassat a les dues primeres i més reflexiu a la darrera. Les dues primeres s'ordenen mitjançant l'enumeració, de tècnica caòtica, de tot un seguit de presents que el poeta, en tot d'embolcalls, portarà al Nadó, múltiples i variats, dels més heterogenis, sensibles o incorporis, en una seqüència de mots bells

i evocadors, d'imatges en moviment i signes imatjats, que per ells mateixos ja tenen una singular validesa a causa de llur qualitat estètica i del món insòlit i meravellós que generen amb llur pròpia suggestió: «una leica», «pàllids pensaments», «cançons d'hivern» relacionades amb «fontanes de murta / D'un monestir i un castell transparents», «Mantells eslaus i Florències alades», «Poliol de la Nou, brucs de Lladurs», «Illes ardents», «gorgs negres», «Llavor de goig i guies del Pertús». Per tant, entre altres coses i connotacions, tot d'allusions a una vaga geografia universal, a una succinta geografia nacional —les «Illes» i el «Pertús», amb «guies» que permetin de superar el pas foradat o estret que és tot pertús, concret o simbòlic— i a una altra de local i molt cara al poeta —el monestir de Sant Pere de Roda i el castell de Sant Salvador, segurament, la Nou, Lladurs. A l'estrofa tercera del segment, l'autor, amb un ritme i una expressió més assossegats i discursius, usa de la metàfora i el símbol per expressar la transcendència de la Vinguda: portarà al Nadó «els segells nous de la Teva naixença / En atlas filatèlics estellars, / Vàlids per tots», qualssevol que siguin llur classe social i llur capacitat de generositat. No cal estendre'ns, d'una banda, en el fet que la imatge del mot «segells» parteix de l'actual costumari nadalenc pel qual ens sentim comunicatius en els afectes uns dies l'any i per correspondència postal, ni de l'altra, en l'abast simbòlic i transcendent del mateix terme, reforçat i amplificat expressament pel sintagma «segells nous» i els altres mots clau i semiòtics de la frase poètica —«atlas», «estellars» i «vàlids»—: la marca i el caràcter redemptors, universals i còsmics, conferits per la Llei Nova.

Al quart i darrer segment de l'eix sostingut pel verb *portar*, el poeta és particularment generós, i alhora hi demana la suprema companyia del Nascut fins que li esdevingui la mort. Porta al Noi, en efecte, «els papers d'una casa forana» situada arran de mar i de port. Es refereix, no cal dir, a la seva del Port de la Selva. Però també, ens és permès d'interpretar, a la seva mansió interior, la seva residència profunda, en metàfora intimitzada de ressonàncies del comerç místic secular. D'aquí que li demani que, ara, tot just nascut, ompli la «casa» amb la seva «ufana» i que hi deixi «un àngel» —missatger i custodi; sempre la possibilitat del símbol!— si mai l'hi esdevé la mort. I tot seguit, la incidència de tot aquest eix en el final de l'altre, llur enllaç mutu, d'aquesta manera clegant-se definitivament la seqüència, tan dinàmica, dels verbs *venir-portar-venir* = *arribar i ésser present*, amb totes les complexes i belles

connotacions i reflexions dels dos discursos i llur fusió global i globalitzadora.

El poema és tot això —i tot allò altre, encara, que el lector hi trobarà en una lectura personal, respectuosa i col·laboradora—: consciència del Moment Únic, voluntat de presència i formulació d'un ric teixit de sentiments i d'idees; necessitat d'intimitat per comprendre i sentir el Misteri; consciència i recança de les pròpies mancances i distraccions atribuïbles a una concepció del diví partint del sol intel·lecte i que el poeta es dol de no saber-la prou sostinguda per la caritat i la immanència d'una fe senzilla, i a la irresistible atracció de la bellesa sensual del món i les coses, respectivament; i, en ple irrealisme d'uns anys inqualificables, l'afirmació cívica i esperançada de l'amor a la llengua i al País, manifestada a mitja veu, però amb fermesa, en la pudorosa, elegant i més aviat distanciada intimitat del diàleg del poeta amb el lector. I és la intimitat, insisteixo una vegada més, juntament amb l'espera i l'esperança, personals i col·lectives, la nota que confereix al poema la seva peculiar tonalitat. Un complex poètic, doncs, en el qual idees, sentiments i urgències són ordenats amb una prodigiosa tècnica estructural i distributiva, instal·lats amb tota originalitat i consegüentment en el microcosmos de cada realització poemàtica d'aquest arriscat especulador del nou, del divers i de l'insòlit, i expressats en un llenguatge personal que, dins un to de frenat intimisme i a través de la imatge, la metàfora, el símbol, el contrast, l'oposició i altres recursos, se'ns mostra gràfic i matisat, rellevant i significatiu, connotat i generador. Tot plegat en virtut de la constant afirmació de la irrenunciable identitat de l'home i del poeta i de la seva idea clara de la realitat absoluta, fonamentada en la llibertat i en l'ordre diví, d'on prové l'immutable del cosmos i el precari dels homes.

Josep ROMEU i FIGUERAS